

Bibelhelg
Misjonssalen Kristiansund 16.november 2019
Kol.1,1-23
Kol.2,6-15

"Kristus blant dere, håpet om herlighet!"(Kol.1,27b) II

Hovedordet vårt i denne serien er:

"Kristus blant dere, håpet om herlighet!"(Kol.1,27b)

I går leste vi jo hele avsnittet Kol.1,24-2,5.

Vi hørte også i går litt om hvor Kolossermenigheten var "i landskapet". Den lå altså i Kolossæ, og i landet Frygia i dagens Tyrkia. Ikke langt unna var tvillingbyene Laodikea og Hierapolis. I alle de tre byene var det kristne menigheter omkring år 60. De var nok ikke grunnlagt av Paulus, men en frukt av den tredje misjonsreisen(53-57) som gikk fra Antiokia, Galatia, Frygia, Efesos, greske øyer, Makedonia og Hellas, dagens Libanon og endte opp i Jerusalem. (Apgj 18,23-21,16).

I Efesos ble Paulus i rundt tre år (Apg 19) og her underviste han i 2 år i en privatskole oppkalt etter eieren, *Tyrannos*. Vi kan anta at Paulus selv betalte husleien for foredragssalen med penger han tjente som teltmaker. Men han har også hjulpet andre. Ved avskjeden med Efesos-menigheten som foregikk i Milet sier han: **"Dere vet at med disse mine hender har jeg vært med og skaffet meg og mine medarbeidere det vi trengte."**(Apg.20,34)

Kolossæ med de nevnte nabobyene lå i en fruktbar dal som Lykoselven rant gjennom. Vi snakker derfor om velstående byer. I tillegg lå de 175 km øst for Efesos ved hovedveien mot det daværende Mesopotamia, dagens Irak, så her var en blomstrende handel og stor trafikk av mennesker.

Apostelgjerningene sier videre: **«Alle som bodde i (provinsen) Asia, fikk høre Herrens ord» (Apg 19,10)**. Asia betyr her landet omkring Efesos. (Her finner vi menighetene som fikk sendebrevene i Åpenbaringen en 40 års tid senere. Blant dem var nettopp Efesos(Åp.2,1-8) og Laodikea (Åp.3,14-21)).

Vi kan tenke oss at Epafra¹, som ser ut til å ha grunnlagt menigheten der og i de andre to byene, har møtt Paulus på denne misjonsreisen og blitt omvendt. Han besøker så noen år senere Paulus i fangenskap i Roma og har avlagt rapport om Kirken i Kolossæ som fører til at Kolosserbrevet blir skrevet. Han ble værende i Roma sammen med Paulus, og var derfor som Paulus skriver på en måte **«min medfange for Kristi Jesu skyld» (Filem. 1,23)**.

Epafra kalles av Paulus **«vår kjære medarbeider Epafra, han som er en trofast Kristi tjener i vårt sted» (Kol 1,7)**. Tradisjonen sier at han var biskop av Kolossæ, og Paulus skriver til og med at han **«kommer fra deres egen menighet» (Kol 4,12)**. Han verger ham mot enhver mistanke menigheten måtte ha fordi Epafra har varslet Apostelen, og fortsetter: **«Han er en Kristi Jesu tjener og kjemper alltid for dere i bønn. Han ber om at dere må bli stående fullkomne og fullt overbevist om hele Guds vilje. Jeg kan være vitne på at han strever og arbeider for dere og for dem som er i Laodikea og Hierapolis» (Kol 4,12-13)**.

Mer vet vi ikke om Epafra, men tradisjonen vil ha det til at han led martyrdøden i Kolossæ. Vi kommer tilbake til spørsmålet om hvem som var kureren fra Paulus tilbake til Kolossæ.

Aristark(os) (4,10). en makedonier fra Tessalonika (Apg 27,2), har vært en av Paulus' mest trofaste venner. Han vek ikke fra hans side etter den dag apostelen ble tatt til fange i Jerusalem. Frivillig gjorde han seg til «medfange» for Paulus' skyld. (Aristarkos er nevnt på følgende steder i NT: Apg 19,29; 20,4; 27,2; Kol.4.10; Filem 24.)

¹ <http://www.katolsk.no/biografier/historisk/epafra>

Faren i Kollosæ: Hedensk filosofi (gnostisismen)

Åndsstrømninger rundt det østlige Middelhavet forsøkte ofte å bruke kristen tro til egne formål, og den apostoliske kirken fikk derfor en stor utfordring med religionsblanding av forskjellige typer som toppet seg i det som vi kan sammenfatte i betegnelsen «gnostisisme» (fra gr. gnosis: kunnskap, innsikt).

Man ville både appellere til opplyste mennesker samtidig som man lokket med «hemmelig» visdom, som de gnostiske lærere satt inne med. Man kunne både forkynde askese og si at det spilte ingen rolle om et menneske syndet, da kroppen var uheilbredelig ond og man derfor bare kunne leve som man lystet. Et ubibelsk gudsbilde og forkjære forestillinger om det Skapte lå bak.

Nokså flytende forestillinger om en "ånd" som opphav til alt fører til at man verken regner den kristne Gud, Herren som verdens skaper, heller ikke at Han er Hellig, og det blir da ikke tale om noe frafall fra Gud. Gud kunne heller ikke bli menneske i Kristus (inkarnasjonen), da det er umulig at Gud kan komme i kontakt med den onde verden. Heller ikke kunne Gud i Kristus lide og dø. Kristi legemlige oppstandelse (og alle menneskers oppstandelse) blir også umulig for gnostikerne. Apostelen Johannes sier mange år senere om denne læren som er så uforenlig med den kristne tro: Bare den **«som bekjenner at Jesus Kristus er kommet i kjøtt og blod, er av Gud»**.(1 Joh 4,2)

Men alt på Paulus' misjonsreiser var saken altså brennende aktuell. I Kolosserbrevet formaner Paulus menigheten til å være på vakt overfor denne «visdomslæren» (2,8), som ingenting har med kristendom å gjøre, men som mange lot seg friste til å se på som virkelig kristendom, kristendom på et høyere plan, den fullkomne kristendom. *"Det egentlige, selve saken, som vi nå har fått en spesiell kunnskap om!" Hørt det før?*

Vi skal i dag først se på avsnittet Kol.1,1-23²:

(1,15-2,3. Skapelse og forsoning ved Kristus)

Kol.1,1-23

1,1-2. Hilsen

Til brevhilsenen, se s. 256.

1,1-14. Takk og forbønn

I v. 3-8 begynner apostelen med å takke Gud for alt det gode som han «har fått høre» om Kolossermenigheten. Hans kilde er da Epafras, jfr. v.7f; 4,12. Takken gjelder bl.a. deres kjærlighet **«til alle de hellige»**, deres samfølelse med hele kirken (v. 4) og menighetens fremgang i åndelig styrke - «frukt» - og utbredelse (v. 6). Apostelen er også takknemlig for menighetens kjærlighet til ham selv og Timoteus (v. 8, jfr.v. 1) - merk pronomenet «oss», som også kan innbefatte andre kjente misjonærer.

«håpet som venter dere i himmelen» (v. 5) er den endelige frelse, tenkt som en skatt som venter på dem, og som oppmuntrer dem til et rett kristenliv under vandringen hjem.

Deretter (v. 9-14) minner apostelen om sin forbønn for de kristne i Kollosæ. Dens sentrale tema er at menigheten **«må bli fylt av kunnskap om Guds vilje og få all den visdom og innsikt som Ånden gir»**, dvs. visdom som stammer fra Den hellige ånd (v. 9). Merk motsetningen i 2,8: **«visdomslære... som stammer fra menneskelige overleveringer»**.

«de helliges arv i lyset» (v. 12): Sønnens rike (v. 13) er lysets rike (=den kristne kirke). Apg 26,18 gir et fint apropos: Ved sin omvendelse fikk Paulus selv til oppgave å kalle hedningene fra mørke til lys.

V. 15-20 er sannsynligvis en urkristen hymne som Paulus her siterer.

Den verdslige **«visdomslære»** (2,8) som hadde trengt seg inn Kolossermenigheten, reduserte i virkeligheten Kristus til en åndsmakt ved siden av alle de andre åndsmakter som tilværelsen var så rik på. Det ordet som i v. 19

² Etter: Gunnar Johnstad/Tore Lund: Kolosserbrevet Håndbok til Det nye testamente, Luther Forlag 2007, s.373-380.

er oversatt «fylde» (gr. πλήρωμα), var brukt i gnostisismen (mer i neste time) og kan sies å være et temmelig uklart uttrykk om gudsbildet der. Til dette svarer Paulus at «hele Guds fylde» har tatt bolig i Kristus.

I motsetning til den verdslige visdomslærens vrengebilde av Kristus tegner Paulus ved hjelp av en troshymne trekk for trekk kristentroens bilde av ham Jfr. Ef 1,3-14; Fil.2,6-11 Hymnen faller i to deler: først Kristus som skapelsens formidler (v. 15-17), og så Kristus som frelsens formidler (v. 18-20). Skapelsen og frelsen er en enhet, gjennomført av Kristus. Ingen annen kunne frelse verden enn Ham som verden er skapt ved hjelp av.

Om Kristus sies det videre:

Han er det bildet vi har av den usynlige Gud. Det vil si at bare i Kristus er det mulig å erkjenne Gud, vite hvordan Gud er (jfr. Job 10,30; 12,45; 14,9; Hebr 1,2). Og som Guds førstefødte (v. 15, jfr. v. 17) er Kristus hevet over «alt det skapte».

Kristus er også hele tilværelsens opphav. Alt som er skapt, skyldes ham, enten det befinner seg i himmelen eller på jorden, enten vi kan iaktta det med våre sanser, eller det ligger utenfor det vi kan sanse «det synlige og det usynlige» (v. 16). Alt er i sin opprinnelse skapt «i» Kristus, «ved» Kristus og «til» Kristus. Det vil si at hele skaperverket dreier seg om Kristus alene (jfr. Job 1,3; Rom 11,36).

På samme måte som det skapte bare eksisterer i Hans kraft (v. 17), er den samme Kristus også opphavet til Kirken. Ja, han er «hodet for kroppen» (v. 18f). Han er den som leder og styrer **«kroppen»** = kirken. Ingen står heller her ved siden av ham. Han er **«den førstefødte av de døde»** = den som først er oppstått fra de døde (jfr. 1 Kor 15,20). Ja, han er **«den fremste»**, Gud lik i makt og herlighet og opphøyethet.

Kristi frelsesverk har samme rekkevidde som skaperverket. Det gjelder hele den alt, hele tilværelsen (v. 20, jfr. Rom 5,18f, 8,20-23; Ef.4,8-10; Fil. 2,9-11).

Til sist i dette avsnittet minner sa apostelen om at de kristne i Kolosæ har del i Kristi frelsesverk, så fremt de nå ikke lar seg **«rive bort»** (v. 23), nemlig av de villedende røstene som lyder iblant dem (v. 21-23). Evangeliet om Kristi forsoningsgjerning er jo forkynt, også for dem (jfr. 2 Kor 5,17-21; Ef 2,11-13).

Til slutt om

2,6-15: Kristi fylde og dåpen(lese).

For kolosserne gjelder det nå bare å fortsette som de har begynt og lært (av Epafra, jfr. 1,7), og takke for alt de eier i Kristus (v. 7).

Visdomslære (gr. filosofia) **«som stammer fra menneskelige overleveringer»**, må imidlertid leserne ta seg vel i vare for (v. 8). Det siktes til den gnostiske filosofi med alle dens ville og villedende spekulasjoner. Når Paulus sier at dette stammer fra **«grunnkreftene i verden»**, refererer han antagelig til tidens astrologiske forestillinger. Grunnkreftene er åndsmakter man trodde styrer verden ved hjelp av stjernenes og planetenes bevegelser på himmelen, jfr. Gal 4,3.9. Men dette er bare **«tomt bedrag som stammer fra menneskelige overleveringer» (v. 8).**

Gnostikerne brukte som vi har hørt uttrykket «guddomsfylde» (gr. πλήρωμα, v. 9) og jeg sa det kan sies å være et temmelig uklart uttrykk om gudsbildet. Paulus avviser alt dette og sier at guddomsfylden som Kolosserne lengtet etter å få del i, alene finnes i Kristus, ikke i det som de falske visdomslærerne pekte på som veier og midler til å oppnå den (v. 9, jfr. 1,19). Og de kristne har allerede fått del i Kristi fylde (v. 10), fordi de gjennom dåpen og troen har fått del i hans forløsningsverk og seier over alle onde makter. Det er intet mer å vinne enn det de allerede eier i Kristus **(2, 11-15)!**

Uttrykket **«gjeldsbrev» (v. 14)** brukes i jødiske tekster om menneskers skyld overfor Gud.

Trolig brukes et bilde hentet fra keisertidens triumftog, Krigsfangene ble avværnet og avkledd, og siden dro den seirende feltherren i tog gjennom byen med fanger og krigsbytte, fremfor alt våpen, «til spott og spe» for skuelystne tilskuere.

I Erling Rimehaugs bok: "Tørsten gir lys. Om åndelig lengsel og modning", står det noen gode ord:

"Forståelsen av det åndelige liv som en vandring, steg for steg, har gitt meg en helt ny hvile. Jeg skal ikke prøve å finne tilbake til det som var. Jeg skal slå meg til ro med at jeg er på dette trinnet og prøve å se hva Gud vil lære meg her, inntil han kaller meg til et nytt trinn..."

"Når kristenlivet beskrives som en stige eller en trapp, der vi stadig skal opp på nye trinn, kan det selvsagt oppleves som alt annet enn befriende. Det kan oppleves som enda et sett med krav. Og det kan oppleves som en ny form for elitetenkning, der noen står høyere enn andre. Da blir dette ikke befriende. De kristne mystikerne motsier en slik forståelse ved å beskrive den åndelige veien som en vei nedover. Trinnene går ikke oppover mot stadig nye høyder, men nedover mot større ydmykhet, selvinnsikt og selvutslettelse.... Gud har sin vei for hver av oss. Så lenge vi søker ham der vi er, behøver vi ikke bekymre oss over at andre er et annet sted på vandringen. De er ikke bedre eller dårligere kristne – de er bare et annet sted."

"Det handler om å være på veien, ikke om å ha kommet fram. Jeg kan ikke bestemme meg for å gå fra trinn til trinn. Det er ikke jeg som kvalifiserer meg for å komme videre. Det er bare Gud som kan føre meg videre, og han gjør det når han finner tiden inne."

Til Ære for Faderen, og Sønnen, og Den Hellige Ånd, som var, er, og blir, ÉN Sann Gud, fra Evighet til Evighet!

svennam@hotmail.com